

Sociālā partnerība
un tirgus
ekonomika
Latvijā

**Sarunas ar
Latvijas
uzņēmējiem**

Sociālā partnerība un
tirgus ekonomika
Latvijā

Sarunas ar Latvijas uzņēmējiem

Rīga 2008

UDK 339 (474.3)

Eg 670

**Sociālā partnerība un tirgus ekonomika Latvijā
Sarunas ar Latvijas uzņēmējiem**

Rakstu par sociālās partnerības attīstību, priekšvārdu un pēcvārdu
sagatavojusi Elīna Egle

Rakstu par tirgus ekonomikas iesakņošanas Latvijā sagatavojusi
Raita Karnīte

Intervijas veidojuši: žurnālists Andris Vanadziņš, ekonomiste Raita
Karnīte, politoloģe Elīna Egle

Fotogrāfs Jānis Deinats

Foto no Ievas Plaudes personīgā arhīva

Literārā redaktore Regīna Janmane

Maketētājs Raitis Zajančkauskas

Vāka noformējums Raitis Zajančkauskas

© Latvijas Darba devēju konfederācija

Visas tiesības aizsargātas. Aizliegts jebkādu grāmatas daļu reproducēt
jebkādā formā un veidā bez rakstiskas autortiesību turētāja atļaujas.

Izdevējs: SIA *Lietišķās informācijas dienests*

ISBN 978-9984-826-22-6

Saturs

Priekšvārds	7

Apsveikumi Latvijas Darba devēju konfederācijas 15. gadskārtā	11

Latvijas Valsts prezidents Valdis Zatlers	11
Latvijas Republikas 9. Saeimas priekšsēdētājs Gundars Daudze	17
Latvijas Republikas Ministru prezidents Ivars Godmanis	23
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs Pēteris Krīgers	29
Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdis Andris Jaunsleinis	37
Latvijas Darba devēju konfederācijas prezidents Vitālijs Gavrilovs	43

Sociālās partnerības attīstība	49

Sarunas ar Latvijas uzņēmējiem	69

Jānis Bertrands	Latviešu uzņēmēji ir sīksti	71
Vitālijs Gavrilovs	Pasniegt idejas, atrast resursus, apvienot spēkus un iet uz priekšu	87
Jānis Lancers	Uzbūvēt tā, lai pasūtītājs teiktu paldies	99
Māris Rēvalds	No zālēm kartupeļu maisos līdz modernai ārstniecības iestādei	111
Kirovs Lipmans	Ja man business patīk, nekas nav par grūtu	123
Vasīlijs Meļņiks	Negribu būt pēdējais uzņēmējs, kas palicis Latvijā!	135

Normunds Bergs	Krīze nav patīkams, bet noteikti veselīgs process	147
Ivars Strautiņš	Attīstības pamats ir laba izglītība	159
Ēriks Igaunis	Nedrīkstam pazaudēt nacionālā biznesa mugurkaulu – lielrūpniecību	171
Ieva Plaude	Bizness ir kā opera!	183
Mārtiņš Barkāns	Jārada vērtība, tad būs arī nauda	195
Juris Savickis	Galvenais ir realizēt projektu un nonākt pie rezultāta	207
Pēteris Šmidre	Valsts pirmām kārtām ir ekonomisks jēdziens!	219
Aiva Viksna	Esmu uzņēmēja un savas valsts patriote	231
Juris Biķis	Stabilas partnerattiecības mainīgā biznesa vidē	243

Tirgus ekonomikas iesakņošanās Latvijā _____ 255

Pēcvārds _____ 289

Priekšvārds

Latvija ir valsts ar vienu no mazākajiem nodokļu slogiem uzņēmumiem Eiropā, tomēr uzņēmējdarbības gars Latvijā atdzimst gausi. Ievērojami nodokļi iedzīvotājiem un darba tiesisko attiecību smagnējums ir kavēklis nodarbinātības veicināšanai un negodīgas konkurences izskaušanai pašmājās. Šos nelabvēlīgos apstākļus papildina citas Latvijai tipiskas iezīmes – sabiedrībai nav raksturīgi apvienoties nevalstiskajās organizācijās, daba nav mūs bagātīgi apveltījusi ar resursiem un piemīļīgiem laika apstākļiem. Vēstures ceļš izvedis Latviju cauri politiskam režīmam, kas nicināja brīvības un saimnieka apziņu.

Tomēr Latvijā ir uzņēmēji un uzņēmumi, kas apliecina mūsu spēju konkurēt pasaules tirgos, izstrādāt unikālus produktus, sniegt kvalitatīvus pakalpojumus. Šīs grāmatas mērķis ir, godinot Latvijas Darba devēju konfederāciju piecpadsmitajā gadskārtā, pārskatīt sociālā dialoga un sociālās partnerības attīstību atjaunotajā valstī, ņemot vērā Eiropas Savienībā valdošās tradīcijas un nākotnes Eiropas pārvaldības tendences. Vēlamies novērtēt, cik lielā mērā mūsu vārdos un darbos iesakņojusies izpratne par brīvo tirgus ekonomiku, paredzēt nozīmīgākos pārbaudījumus un iespējas, ko sagādā globālais laikmets Latvijas tautsaimniecībai, tātad arī darba tirgum un iedzīvotāju labklājībai.

Sarunas ar Latvijas uzņēmējiem ļaus izprast, kas mudināja sabiedrības aktīvāko daļu – uzņēmējus – pašiem veidot savu likteni, uzņemties atbildību par apkārtējiem un apvienoties ar konkurentiem, citiem uzņēmējiem, lai kopīgi stiprinātu noteiktu nozari un iesaistītos sarunās ar pašvaldībām un valsts institūcijām. Šajās tikšanās reizēs radās iespēja no pirmavota uzzināt kādreiz fragmentāri dzirdētus stāstus par biznesa lielajām veiksmēm un neveiksmēm, kā arī saklausīt patiesas atziņas par uzņēmēju zaudēto laiku, politiķu un publiskās pārvaldes darbinieku vājo gribu raudzīties ilgtermiņā,

izskaust pašlabuma meklējumus. Tomēr mūsu sarunu biedros arvien dzirkstīja jaunas biznesa idejas, cerība, ka nākotnē raudzīsimies atbildīgāk un spēsim vienoties par Latvijas tautsaimniecības stratēģisko virzību.

Kas būs mūsu tautsaimniecības struktūras virzītājspēki nākotnē, kuru nozaru, sektoru un industriju loma pieaugs mūsu iekšzemes kopproduktā? Vai atgriezīsimies pie lauksaimniecības un lopkopības, izmantojot jaunās tehnoloģijas, ar jaunu skatu paraudzīsimies uz dabas resursiem, alternatīvo enerģiju un cilvēkkapitāla spēju nostiprināties finanšu, veselības un izglītības jomā, vai radošums materializēsies konkurētspējīgu uzņēmumu darbībā? Apkopotie skatījumi nesniegs pilnu priekšstatu par Latvijas uzņēmumiem, ja neiepazīsim savus slavenākos industriālos zīmolus pārtikas, kokrūpniecības, metālapstrādes un farmācijas nozarēs un nenostiprināsim tos, piesaistot arvien vairāk mazo un vidējo uzņēmumu, neatīstīsim klasterus, kas arī turpmāk dos ievērojamu pienesumu ekonomikā. Mums ir ievērojams skaits mazu un vidēju uzņēmumu, un vairāki no tiem atraduši savu īpašo vietu globālajā tirgū.

Šī grāmata ļaus dziļāk izprast Latvijas uzņēmēju domāšanas veidu un vēstīs esošajiem un jaunajiem uzņēmējiem, ka iespējas ir neizmērojamas. Tā palīdzēs Latvijas uzņēmējiem rast atbalstu politiķu un ierēdņu vidū, kopīgiem spēkiem ar darba devēju organizāciju vai uzņēmēju biedrību starpniecību paust savas vajadzības uzņēmējdarbības vides uzlabošanā, lai kalpotu kopējam labumam. Grāmata pretendē uz atklātu un daudzšķautņainu viedokļu izklāstu par norisēm biznesa sabiedrības dzīvē un politiski ekonomisko sasniegumu vērtējumu.

Mazāk sprediķu un pārmetumu, vairāk apliecinājumu, ka, par spīti apstākļu straujai maiņai, uzņēmīgums, azarts un zināšanas palīdzējuši saglabāt līderpozīcijas daudzās jomās. Katra grāmatas tapšanā iesaistītā cilvēka vēstījums vairo šīs grāmatas vērtību. Mēs nenoteicām striktus rāmjus tiem, kas veltīja savu laiku šīs grāmatas tapšanai, mēs ļāvām tai kļūt par atspulgu, kas parāda būtiskāko un atsakās no mazsvarīgākām detaļām, lai saglabātu stilistisko noskaņu.

Diemžēl ierobežotā laika un grāmatas apjoma dēļ mēs nevarējām uzrunāt visus tos cilvēkus, kuru devums Latvijas tautsaimniecībā

ir pelnījis atzinību, tos publiskās pārvaldes un nevalstisko organizāciju pārstāvjus, kas veidojuši sociālā dialoga struktūru un bijuši atvērti jaunām sociālās partnerības formām. Iespējams, ne visas grāmatas varoņu un autoru atziņas būs pieņemamas katram, bet mēs ceram, ka lasītāji radīs pamudinājumu domāt un rīkoties, lai attīstītu organizētu pilsonisko sabiedrību, stiprinātu Latvijas ekonomiku un pārvaldību, tāpat mēs ceram, ka grāmata pārliecinās – labāk ir domāt nekā nedomāt, darīt nekā nedarīt, labāk ir būt.

